

3

HKL:n talouden osavuosikatsaus 1.1. - 31.3.2019

HEL 2019-005353 T 02 02 01

Päätösehdotus

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päättää merkitä tiedoksi HKL:n osavuosikatsauksen 1.1. – 31.3.2019.

Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

HKL:n tavoiteohjelman kehittämisohjelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämisenäkömien kannalta olennaista ovat mm. tavoitteet kestävän liikkumisen edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibulevardien ja Malmin raitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016 - 2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiselle. Tavoiteohjelmassa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja näitä toteuttavat toimenpidekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä HKL:n toimintaa on kehitetty henkilöstöohjelman, turvallisuuden kehittämisohjelman, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelman ja omaisuuden hallinnan kehitysohjelman avulla.

Vuoden 2019 toiminnassa keskeinen tavoite on henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen. Henkilöstöohjelmassa tätä tavoitetta toteutetaan neljällä toimenpidealueella, jotka ovat arjen työn sujuvuus, työ ja ergonomia, työkykyriskin minimointi sekä syrjinnän nollatoleranssi. HKL on myös alkuvuonna 2019 käynnistänyt reilun vuoden mittaisen Samalla radalla –hankkeen, jonka tavoitteina ovat työhyvinvoinnin parantaminen ja organisaatiokulttuurin kehittäminen. Hankkeeseen sisältyy poikkeuksellisen laaja (9 pv/hlö) esimiesvalmennus kaikille HKL:n esimiehille.

Turvallisuuden kehitysohjelman kautta HKL parantaa toimintamallejaan liikenteessä, varikoilla, työmailla, kalustossa ja infrastruktuurissa. Työturvallisuuteen liittyen uudet työvaatteet kunnossapitoon on hankittu ja LEAN –koulutuksia pidetty kaikissa kaluston kunnossapidon tiimeissä. Turvallisuus kuuluu kaikille –kiertue useissa HKL:n toimipisteissä toteutuu ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Riskien hallinnassa käytettä-

16.05.2019

vän RamRisk –ohjelmiston käyttöönotto ja riskien käsittely on jatkunut koko HKL:n tasolla ja tilannekuvaa käsitellään johdon katselmuksessa kesäkuussa 2019.

Turvallisuustyön perusteita määrittää sääntely kaupunkiraideliikennelaissa, liikennepalvelulaissa ja raideliikennelaissa. Viranomaissääntelyn lähtökohtana on itsevalvonta, joka perustuu HKL:n turvallisuusjohtamisjärjestelmään. Turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä HKL ylläpitää ja kehittää jatkuvasti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) auditoi säännöllisesti HKL:n toimintaa ja seuraava auditointi on syyskuussa 2019. Edellisessä auditoinnissa todettujen poikkeamien osalta HKL:llä toimittaa tiedot korjaavista toimenpiteistä Traficomille toukokuussa 2019.

Operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelmalla tavoitellaan HKL:n liikenteen hoidon ja sitä tukevien toimintojen tehostamista. Tehostamistarve vaihtelee merkittävästi toiminnoittain. Vuoden 2016 tasoon verrattuna HKL on jo vuositasolla tehostanut toimintaansa 7 milj. eurolla ja lisäksi kustannustehokkuutta parantavia toimia on toteutuksessa parhaillaan 3,7 milj. euron mittaluokassa.

Omaisuuksien hallinnan kehitysohjelma liittyy HKL:n rooliin Helsingin joukkoliikenteen infrastruktuurin sekä metro- ja raitioliikenteen kaluston omistajana, kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Olemassa oleva omaisuus on mittava ja HKL:n tekemät korvaus-, ylläpito- ja uudisinvestoinnit pääsääntöisesti 100-200 milj. euroa vuodessa. HKL:n vastuu investointien toteuttamisesta tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla on suuri. Omaisuuksien hallinnan kehitysohjelmalla HKL etsii keinoja mm. nykyisen omaisuuden ylläpidon laadun ja kustannustehokkuuden tarkoituksenmukaiseen hallintaan, joukkoliikenneinfrastruktuurin mahdollistaman tulovirran kasvattamiseen luomalla mahdollisuuksia eri palveluiden kehittämiseen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa sekä uusinvestointien aiempaa korkeatasoisempaan kustannusohjaukseen ja laadunhallintaan.

HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama HKL:n hallintomuotoselvitystyö kaupunginkanslian ja HKL:n yhteistyössä käynnistyi tammikuussa ja työn on määrä valmistua alkuvuoden aikana. Työssä selvitetään HKL:n toimintojen mahdollista yhtiöittämistä. Työryhmän työssä olennaisena lähtökohtana on todettu olevan raideliikenteen seudullistuminen. Metro ulottuu jo Espooseen, Raide-Jokeri tuo Espooseen raitiovaunun ja Vantaalla on vahva käsitys raitiolinjan toteuttamisesta Vantaalle ensi vuosikymmenellä. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää organisoida raideliikenteeseen liittyvä osaaminen siten, että raitio- ja metroluonnon infra, kalusto ja liikennöinti voidaan toteuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella

16.05.2019

tavalla parasta osaamista ja eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen.

Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjoutumisessa HKL alentaa raitioliikenteen operoinnin hintaa 11 %:lla nykytasosta. Tarjoutumisen kustannustasoa arvioitaessa on syytä ottaa huomioon HKL:n menneiden vuosikymmenten vahva panostus kustannustehokkuuteen, sillä 1990-luvun puolivälin kustannustasoon verrattuna raitioliikenteen tuotanto on jo nykyisin 15 % edullisempaa. Vertailukohtana bussiliikenteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuksen myötä alentunut noin 10 %. HSL:n hallitus on käsittelemässä HKL:n tarjoutumista touko- ja kesäkuun kokouksissaan. HKL:n tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, minkä päätöksen HSL tekee liikennöinnin järjestämistavasta.

Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalleja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin infran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteistyössä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokonaisuuden, jota kunnossapidetään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena. Länsimetro Oy toteuttaa omistajavalvontaansa mm. auditoimalla HKL:lle kuuluvia tehtäviä. HKL ja Länsimetro Oy ovat on alkuvuoden aikana neuvotelleet länsimetron hallintaa ja ylläpitoa koskevan yhteistyösopimuksen päivittämisestä. Tarkoitus on, että asiasta saavutetaan neuvottelutulos ensimmäisen vuosipuoliskon aikana

Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen allianssi sai valmiiksi kehitysvaiheen tavoitehinnan asettamisen, joka infrahankkeen osalta on 386 milj. euroa ja varikon osalta 69 milj. euroa. Hankkeen hankesuunnitelmaa piti uuden tavoitehinnan vuoksi korottaa. Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi Raide-Jokerin korotetun hankesuunnitelman enimmäishinnan ja varikon hankesuunnitelman kokouksessaan 13.3.2019. Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi osaltaan vastaavat asiat kokouksessaan 29.4.2019. HKL:n johtokunta kehotti HKL:ää tekemään muutoksen Raide-Jokerihanketta koskevaan allianssisopimukseen 18.4.2019.

Muut hankkeet ja päätökset

16.05.2019

Ruskeasuon bussivarikon muuttamista raitiovaunu- ja bussivarikoksi koskeva hankesuunnittelu käynnistyi tammikuussa 2019. Hankepäätös on tarkoitus esitellä alkusyksystä 2019 HKL:n johtokunnalle ja Helsingin kaupunginhallituksen konsernijaostolle. Ruskeasuon varikon toteuttamisen jälkeen arviolta vuonna 2022 käynnistyy Koskelan raitiovarikon perusteellinen uudistaminen.

Artic –raitiovaunujen ensimmäisen 20 vaunun option viimeiset vaunut otettiin käyttöön tammikuussa 2019. Seuraavan 10 vaunun option toimitukset alkoivat maaliskuussa ja kaikki HKL:n tilaamat yhteensä 70 Artic-vaunua ovat käytössä syksyllä 2019. HKL myi esisarjan vaunut 401 ja 402 Transtech Oy:lle, joka edelleen myi ne Saksaan Schöneicheen. Esisarjan vaunuja korvaamaan Transtech toimittaa HKL:lle vielä vaunut 471 ja 472 osana viimeistä optiohankintaa. Esisarjan vaunut poikkesivat monin osin pääsarjan vaunuista ja nyt toteutetulla järjestelyllä HKL:n vaunusarjan linkaaren hallinta helpottuu olennaisesti tulevaisuudessa.

HKL on neuvotellut yhdessä HSL:n ja Länsimetro Oy:n kanssa länsimetron jatkeen liikennöinnistä ja mahdollisesta uudesta kääntöraiteesta Matinkylään. Neuvottelujen pohjalta HKL:n varautunut hankimaan lisää metrojunia Kivenlahden liikenteen toteuttamiseksi. HKL on käynyt alkuvuodesta alustavia neuvotteluja CAF:in kanssa esisopimuksesta viiden M300-junan hankkimista alkuperäisen hankintasopimuksen optioehtojen mukaisesti. Junat toimitettaisiin vuosina 2021-2022.

HKL:n johtokunta päätti kilpailutuksen perusteella 21.2.2019 metrojen HKL:n muuta tarvetta palvelevan järjestyksenvalvonnan tilaamisesta Palmia Oy:ltä sekä vartiointin tilaamisesta Avarn Security Oy:ltä sopimuskaudeksi 1.11.2019-31.10.2023.

Metron automatisointia koskevien sopimusten purkuasian käsittely on jatkunut Helsingin käräjäoikeudessa suullisilla käsittelyillä, jotka kestävät kesäkuun 2019 loppuun. Käräjäoikeuden ratkaisua perusteista odotetaan loppuvuodesta 2019.

Kaupunkipyöräpalvelu laajeni alkuvuonna 2019 käytännössä lähes koko Kehä I:n sisäpuoliselle alueelle. Helsingin alueella on 2380 kaupunkipyörää ja 238 pyöräasemaa. Alkuvuonna valmistui myös kansainvälinen vertailututkimus kaupunkipyörästä, joka osoitti Helsingin kaupunkipyöräpalvelun olevan käyttöasteeltaan aivan maailman terävintä kärkeä.

Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio- ja metrolienteessä tehtiin yhteensä 38,3 milj. matkaa tammi-maaliskuussa. Raitiolienteessä matkoja tehtiin 5,8

16.05.2019

% edellisvuotta vähemmän ja metrolienteessä 3,2 % enemmän. Raitiolienteessä matkustajamäärää laskee Hämeentien muutokset. Suomenlinnan lauttalienteessä matkustajamäärä oli viime vuoden tasolla.

Talousarvion sitovat tavoitteet

Liikennelaitoksen ennustetaan saavuttavan vuonna 2019 sitovista tavoitteista kolme (3) kahdeksasta (8). Laitoksen sitovista tavoitteista taloudellisen tuloksen sekä raitio- ja metrolienteen liikennöinnin luotettavuuden ennakoitua toteutuvan tavoitteen mukaisesti.

Toiminnan kokonaiskustannusten ei ennusteta saavuttavan tavoitetta. HKL:n menot kasvavat enemmän kuin suoritteena käytettävä paikkakilometrien määrä.

Asiakastyytyväisyyden ennustetaan jäävän tavoitteesta molemmissa liikennöintimuodoissa. Tutkimustietoa ei ole vielä käytettävissä, mutta erityisesti metrolienteeseen kohdistunut aiempi epäedullinen ja negatiivinen uutisointi on laantunut. Metrolienteen asiakastyytyväisyyden ennustetaan vähitellen palautuvan aiemmalle hyvälle tasolle ja nousevan siis edellisen vuoden tasosta, vaikkakaan sen ei ennusteta saavuttavan tälle vuodelle asetettua tavoitetasoa. Raitiolienteessä Hämeentien muutostyön aiheuttamat poikkeusjärjestelyt ja HSL:n vyöhykelippu-uudistus on tunnistettu liikennöitsijäarvosanaa mahdollisesti heikentävinä tekijöinä. Asiakastyytyväisyyden ennustetaan jäävän tavoitteesta ja viime vuoden tasosta myös raitiolienteessä.

Matkustajien kokeman järjestyksen ja turvallisuuden ennustetaan jäävän tavoitteista, mutta pysyvän edellisen vuoden tasolla. Heikentyneen turvallisuuden tunteen syitä on haasteellista arvioida, koska järjestyksenpidon näkökulmasta muutosta toiminnassa tai huomattavia häiriöitä ei ole ollut.

Henkilöstö

HKL:n henkilöstömäärä oli 1 213 henkilöä 31.3.2019 (31.3.2018: 1 227). Vuoden 2018 lopussa henkilöstömäärä oli 1 207. Keskimäärin tammi-maaliskuussa henkilöitä oli 1 215, kun vastaavalla kaudella vuonna 2018 henkilöitä oli keskimäärin 1 230.

Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 214,2 milj. euroa eli 10,0 milj. euroa vähemmän kuin tulosbudjetissa. HKL:n saama kaupungin tuki on jäämässä budjetoidusta tasosta 7,4 milj. euroa. Syynä on Länsimetro Oy:n vastikkeet, joita korvataan kaupungin tuen kautta. Vastikkeet jäävät

16.05.2019

selvästi budjetoidusta tasosta; Länsimetro Oy hyvittää vuonna 2018 maksettujen vastikkeiden ylijäämää vuonna 2019 ja lisäksi hoito- ja ra-
hoitusvastikkeet tulevat toteutumaan talousarviossa budjetoitua pie-
nempinä.

HSL:ltä veloitettavia infrakorvauksia on toteutumassa 2,5 milj. euroa
budjetoitua vähemmän. Infraan liittyviä käyttömenoja on toteutumassa
budjetoitua vähemmän.

Menoissa palveluiden ostoja on toteutumassa 45,3 milj. euroa eli 2,1 milj.
euroa budjettia vähemmän. Ratojen profilointi on siirtymässä vuodelle
2020, joten vuoden 2019 aikana toteutuu profiloinnin kuluja 1,0 milj. eu-
roa vähemmän kuin on budjetoitu. Myös asiantuntijapalveluita on toteu-
tumassa budjetoitua vähemmän.

Liiketoiminnan muut kulut ovat ennusteessa 23,5 milj. euroa eli 7,0 milj.
euroa budjettia vähemmän. Länsimetro Oy:lle maksettavia yhtiövastik-
keita tullaan maksamaan selvästi budjetissa ennakoitua vähemmän.

HKL:n tilikauden tulosenuste on 0,6 (TB19: 0) milj. euroa.

Investoinnit

Maaliskuun loppuun mennessä investointimenoja on toteutunut 23,3
milj. eurolla. Suurimmat yksittäiset investoinnit ovat olleet Artic-raitio-
vaunujen maksut 8,0 milj. euroa. Helsingin metron asetinlaitteen meno-
ja on kirjattu 4,7 milj. euroa alkuvuoden aikana. Raide-Jokerin ratainf-
ran suunnitteluun on toteutunut investointimenoja 2,5 milj. euroa.

Investointien nettoennuste on 165,0 milj. euroa, kun tulosbudjetin in-
vestoinnit ovat 172,6 milj. euroa.

Tilikauden suurin investointi on Raide-Jokerin infra 36,3 milj. euroa.
Uusia Artic-raitiovaunujen maksuja on toteutumassa 43,1 milj. euroa,
josta tänä vuonna toimitettavien 10 raitiovaunun osuus on 23,2 milj. eu-
roa. Muita suuria investointeja ovat mm. metron kulunvalvonnan uusi-
minen 6,3 milj. euroa ja vanhojen M100-metrojunien peruskorjaus 4,3
milj. euroa.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

16.05.2019

Asia/3

Liitteet

1 HKL_osavuositäytäntö_16.5.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano